

РЕАЛІЗАЦІЯ ДУХОВНИХ ЗАПИТІВ УКРАЇНЦІВ У ПОЛЬЩІ В УМОВАХ ІНОНАЦІОНАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА

Гвоздяк О.М.

Ужгородський національний університет

Шагала Л.Б.

Дрогобицький державний педагогічний університет
імені Івана Франка

Здійснено аналіз особливостей діяльності українських культурно-освітніх організацій у плані забезпечення національних, мовних, культурних потреб української громади в Польщі. Досліджено сприяння Українського вчительського товариства (УВТ), Об'єднання українців у Польщі та їх друкованих органів у справі збереження національної самобутності української діаспори. Окреслено внесок польських суспільно-культурних діячів українського походження у реалізацію духовних запитів українців за умов взаємодії титульної (польської) нації та української меншини. Простежено тенденції розвитку закладів української шкільної освіти у другій половині XX – на початку XXI ст. Зазначено внесок польського науковця, педагога українського походження Ярослава Грицьковяна у справу розвитку українського шкільництва у Польщі.

Ключові слова: українське шкільництво, культурно-освітні заклади, духовні запити, українська меншина, національна ідентичність.

Постановка проблеми. Проживання в інонаціональному просторі зумовлює гуртування діаспорних груп та створення ними власних суспільно-культурних, релігійних, громадських, освітніх, господарських організацій та навчальних закладів у країнах поселення. Українська громада у країнах Америки та Європи є однією з найчисельніших. Саме завдяки діяльності організацій різного характеру українці за рубежом мають змогу реалізовувати свої національно-культурні та мовні потреби, зберігати свою тотожність.

Досить чисельною є діаспорна громада у Польщі. Варто зазначити, що українці належали і належать до корінної нації, яка століттями проживала на етнічно українських теренах. У повоєнний період українська спільнота стала національною меншиною, втративши зв'язок з історичними землями.

Залежно від суспільно-політичних трансформацій та, відповідно, змін нормативно-правової бази стосовно визнання чи невизнання прав нацменшин у Польщі створювалися і функціонували, втілюючи свої програмні засади з більшим чи меншим успіхом, українські організації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам української спільноти присвятили свої наукові праці дослідники польсько-українських та українсько-польських взаємодій: О. Вішка, І. Галагіда. С. Заброварний, О. Калакура, О. Колянчук, М. Сирник [7], Я. Сирник, Т. Сивіцький, М. Трухан [14; 15], І. Цепенда та ін.

Як українські, так і польські вчені (В. Євтух, М. Євтух, В. Кемінь, І. Павлів, І. Руснак [12], А. Бжезінська, Е. Гавел-Лути, М.-Й. Жміхровська, В. Койс, Б. Кулка, З. Ясінські) є авторами історико-педагогічних праць на тему українського шкільництва за межами України, в тому числі Польщі.

Значимість вивчення рідної мови задля збереження, а отже і розвитку, української громади у діаспорі підкреслює С. Романюк [11]. В умовах глобалізаційних процесів важливу роль відіграє система українського шкільництва, до якої нале-

жать рідномовні школи, курси українознавства. Державні школи та вищі навчальні заклади країн поселення, де окремі дисципліни викладаються українською мовою, також мають чималу вагу у цій складовій [11, с. 13-14].

Такі чинники, як церква, громадсько-культурні організації й установи, рідномовне шкільництво, головним чином, забезпечують життєздатність української діаспори і в новому столітті. Прикладом сприятливого впливу означених провідних факторів на формування й саморозвиток української спільноти є збереження етнічної самобутності та інтеграції представників українського етносу в канадське суспільство [12].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Питання про особливості реалізації національних і мовних потреб української спільноти у Польщі повоєнного періоду потребує детального розгляду.

Функціонування культурно-просвітницьких інституцій української громади та навчальних осередків з українською мовою навчання має специфічні ознаки, оскільки порушення права українців на плідне використання як загальнолюдських, так і загальнонаціональних культурних та моральних цінностей було спричинене насильницькою акцією, яка стала наслідком суспільно-політичних обставин. Руїнація основ життєдіяльності носіїв української самобутності стала результатом примусового виселення із своїх етнічних територій та розпорошення української громади на північно-західних землях.

Проте українська спільнота намагалася протистояти насильницьким асиміляційним процесам та створювала товариства й організації, що виборювали її право на власну культуру, релігію та створювали умови для послугоування рідною мовою. Польська діаспора, на думку Н. Парначової, створювала непересічну систему цінностей, неповторність якої перевищувала звичайні відмінності культурного регіоналізму [9, с. 121].

Мета статті – проаналізувати особливості діяльності культурно-освітніх організацій у плані забезпечення національних, мовних, культурних

потреб, а також внесок польських суспільно-культурних діячів українського походження у реалізацію духовних запитів українців за умов взаємодії титульної (польської) нації та української меншини.

Виклад основного матеріалу. На виникнення та розвиток культурно-освітніх закладів визначальний вплив мали суспільно-політичні умови у державі у поєднанні з міжетнічними й міжконфесійними проблемами. Операція «Вісла» призвела до розсіяння українського етносу по всій території Польщі. Створення українських культурних осередків, в тому числі й шкіл, унеможливлювалося через обмеження права компактного проживання українських громад в одному населеному пункті.

Масове виселення українців на північно-західні землі припадає на перші повоєнні роки. Вони були вирвані з рідних місць, де поколіннями творилася самобутня культура, склалися суспільські відносини з поляками, тобто були позбавлені права плекати національні звичаї. Сутність переселення полягала в асиміляції українського населення, насамперед – молоді, а звідси – й ліквідація освітньо-виховних осередків з українською мовою навчання. До 1956 року українці фактично були позбавлені права національної меншини як суб'єктної величини.

Істотна роль у збереженні почуттів національної ідентичності належить освітнім осередкам, де виховується любов до рідної мови, культури та звичаїв. Незважаючи на важкі умови, викликані умовами депортації, вдалося створити мережу так званих «пунктів навчання» української мови. Визріла структурно-змістова модель, що і до сьогодні, як вважає М. Сирник, залишається найпоширенішою формою навчання української мови у Польщі [13, с. 122].

Завдяки зусиллям української спільноти було прийняте важливе суспільне рішення стосовно українського шкільництва. У 1952 р. Міністерство освіти Польщі ухвалило низку постанов, які дозволяли введення української мови в польських школах [13]. Розглядалася можливість створення української системи освіти або класів з українською мовою навчання. Звідси – розпорядження Міністерства освіти від 20 серпня 1952 року, яке регулювало форми та сфери навчання українських дітей рідною мовою. Зважаючи на велике розсіювання, основою навчання стали уроки української мови як додаткового предмету. Навчання можна було проводити для щонайменше 10 учнів протягом 3 годин на тиждень, починаючи з другого класу в школах або в комплектах.

Тенденції українського шкільництва обумовлювалися суспільно-політичними обставинами. Критичну оцінку дає Я. Грицковян періоду 1952–1962 рр., коли «настав стагнаційний період» в історії української освіти загалом. У 70-ті рр. вони мали особливо складний характер із проголошенням Польської об'єднаної робітничої партії (ПОРП) концепції, яка передбачала мононаціональний склад польського суспільства [4, с. 268].

Важливо зазначити, що навчання рідною мовою в інонаціональному середовищі є вагомим чинником національного самозбереження. На досягненнях української національної меншини у розбудові шкільництва починаючи з 80-х рр. ХХ ст. акцентують увагу В. Кирилич [6] та М. Го-

лось [2], широко висвітлюючи освітню проблематику української нацменшини у Польщі.

У цьому плані заслуговує на увагу питання про роль Українського вчительського товариства (УВТ) у Польщі. Його заслуги на чолі з Ярославом Грицковяном у становленні українського шкільництва у післявоєнний період є безперечними. Я. Грицковян належить до найбільш помітних репрезентантів українського шкільництва у Польщі. Його діяльність спрямована на реалізацію ціннісних орієнтацій української національної меншини.

Активізація руху українського шкільництва в Польщі припала на період, що характеризується помітним національним відродженням в Україні після проголошення її державної незалежності. Я. Грицковян був ініціатором створення УВТ та заснування його друкованого органу «Слово педагога», виконуючи обов'язки його редактора та голови названого товариства упродовж 1991–1999 рр. Від часу його заснування відбулося поживлення процесу викладання рідної мови в початкових школах, гімназіях та ліцеях, що функціонують у місцях зосередження української спільноти на теренах Польщі. На особливу увагу заслуговують освітні досягнення на рівні ліцеїв (Перемишль, Білий Бір, Гурово Ілавецьке, Лігниця).

Проблематику становлення і розвитку українського шкільництва другої половини ХХ ст. як основи збереження національної ідентичності суттєво збагатив Мирослав Трухан (1925–2011), автор праці «Українці в Польщі після Другої світової війни 1944–1984» (1990) [16]. Він об'єктивно висвітлює багатогранне життя української національної меншини в таких містах, як Гданськ, Щецин, Краків, Лодзь, Варшава, Познань, де функціонували важливі суспільно-культурні осередки, які були інтегративним фактором для життєдіяльності української спільноти. М. Трухан звернув увагу передусім на творчі досягнення молоді інтелігенції, здобутки якої увійшли в історію «культурного підпілля» українців ще до з'їзду Українського суспільно-культурного товариства (1956). Він високо оцінив плідну діяльність краківського осередку «Гуртка молодих українців», ідейним натхненником якого був Ярослав Грицковян, а також студентські гуртки в Гданську, Щецині, Лодзі, Варшаві, Познані. Перу цього ж дослідника належать також спогади, які опубліковані у книжці «Наче вчора» [14]. Вони презентують розгорнуту картину свідчень від «Я-особи», подають оцінку усвідомленого конфлікту між реальністю, спровокованою суспільними обставинами та уявленнями про внутрішній світ індивідуума. Це стало об'єктивною перешкодою на шляху до зміцнення соціальних орієнтацій на повне відродження культурних традицій українського народу загалом і українського шкільництва – зокрема.

Упродовж 1956–1976 рр. М. Трухан був одним із найбільш активних учасників суспільно-культурних процесів у середовищі української меншини в Польщі. Йому належить монографічна праця «Негативний стереотип українця в польській післявоєнній літературі» (1992) [15]. У її розділах подано характеристику причин складної історичної долі українського народу.

У статті «Дилеми тотальності українців на Західному Помор'ї після 1989 року» П. Андрусечко

дійшов висновку про те, що на сучасному етапі першорядним питанням, яке стоїть перед українською меншиною в Польщі, є зміцнення національної totoжності, почуття зв'язку з етнічними землями свого походження. Без переосмислення цієї проблеми «важко говорити про присутність в кожному з нас рідних земель і нашого повернення» [1, с. 5]. Автор наголошує на духовних потребах української національної меншини, яка репрезентує «цікавий приклад культурної відмінності». Адже ця спільнота має складну історію, довкола якої narosло багато міфів і негативних стереотипів, що надалі функціонують у польському суспільстві.

У розвитку українського шкільництва, що здійснюється в умовах інонаціонального простору, важливу роль відіграла церква. Насильницька ліквідація структур УГКЦ становила одну ланку із тотальним переселенням українців на північно-західні землі Польщі. Духівники опинилися під суворим наглядом. Це був нищівний удар в базові основи культурно-освітнього життя українців, які фактично залишилися без духовного захисту. Існувала заборона відправляти Богослужіння українською мовою. Так, УГКЦ втратила юридичний статус, що стало також додатковим випробуванням для функціонування українського шкільництва у Польщі. Цей процес тривав до 1957 року. Лише у 1957 році Примає Польщі С. Вишинський, після численних заяв на його адресу, дав дозвіл на відновлення Богослужіння у східному обряді. У 70-80-х рр., із послабленням комуністичної системи, були відновлені контакти священиків із школами та пунктами навчання української мови.

Вагомий внесок у справу аналізу матеріалів, пов'язаних з акцією «Вісла», зробили такі науковці, як Р. Дрозд [20], Є. Місиль [7]. Монографія «Дорогою на Захід» (Варшава, 1997) авторитетного історика Р. Дрозда містить документалістику, яка засвідчує занепад релігійно-церковного життя вказаного періоду.

Поєднання засад церковного та освітнього характеру є типовою тенденцією для української діаспори загалом. Вона характерна для українців, які проживають у Канаді, США, Австралії, Аргентині, Італії, Німеччині тощо.

Слід зазначити роль Українського суспільно-культурного товариства (УСКТ). У період 50-60-х рр. факт заснування УСКТ у Польщі справедливо сприймався громадськістю України як значна подія. Вона була позитивною передусім для українців як громадян Польської Народної Республіки, оскільки до 1956 року вони були позбавлені багатьох громадянських прав.

Активно працював краківський гурток УСКТ, до якого долучився і Я. Грицьковян під час навчання на філологічному факультеті Ягеллонського університету. Інтелектуальний рух охоплював представників різних поколінь. Посилилися контакти між студентами університетських центрів, які діяли в Щеціні, Гданську, Кракові. Студентський рух українців почав набирати розголосу і в польських молодіжних колах.

У системі УСКТ та в рамках його структур працювали численні студенти, які представляли молоду українську інтелігенцію. У травні 1957 року у Щеціні відбувся перший молодіжний

форум. Була потреба «скликати представників з усіх більших академічних осередків ... і намітити концепції ... об'єднання на принципах «наукового товариства меншого розміру» [3, с. 18]. Висувалася ідея, щоб організувати гуртки на кшталт «знання та література». На жаль, як з'їзд української молоді у Щеціні, так і чергова нарада студентів у Варшаві, проведена в лютому 1958 року, не принесли очікуваних успіхів. Обидва форуми не зміцнили український молодіжний рух.

У межах діяльності Українського суспільно-культурного товариства, покликаного відновити зруйновані українські осередки просвітницького характеру, розгорталася активна робота, організовувалися численні заходи, що зміцнювали дієвість українського шкільництва на землях розселення українців, у першу чергу, на півночі Польщі. Йдеться передусім про такі міста і села, як Гданськ, Щецин, Старгарт Щецинський, Слупськ, Кошалін, Щецінек, Білий Бір, Битув, Гурово Ілавецьке, Лігниця, Зельона Гора та багато інших місцевостей, куди було депортовано етнічних українців.

Мали місце і прорахунки у роботі Українського суспільно-культурного товариства спричинені тоталітарною системою, яка вбачала в українських культурно-освітніх осередках загрози для держави націоналістичні вяння. Так, Я. Грицьковян звернув увагу на агентурну перевірку студентської молоді під криптонімом «Spółka». Нею було охоплено українські молодіжні осередки, які діяли у різних містах Польщі (Варшава, Щецин, Гданськ, Познань, Лодзь, Люблін) [3, с. 45–46].

До суттєвих негативних змін у культурно-освітній роботі УСКТ призвела і постанова ЦК ПОПР від 1976 року, яка декларативно утверджувала «морально-політичну єдність польського народу». Посилився контроль та відбувалося безпосереднє втручання у процес здійснення положень Статуту УСКТ. Натомість за активної підтримки державних органів практикувалася організація широкої мережі фестивалів. Ними передбачалося творення бутафорного враження розквіту національної спільноти в умовах соціалістичної дійсності.

Виникнення руху «Солідарність» на початку 80-х рр. зміцнило прагнення української меншини до покращення культурного життя, що співпало з духовними запитами польського суспільства [3, с. 5].

Значні заслуги у популяризації українства належать Об'єднанню українців Польщі (ОУП), яке 1990 року стало правонаступником Українського суспільно-культурного товариства. Діяльність освітніх закладів, які характеризують стан функціонування українського шкільництва, була завжди в центрі уваги названої структури. З-поміж інших піднімалися питання інвестицій для українських шкіл та інфраструктури, у тім числі приміщень для шкіл у Перемишлі, Бартошицях, Лігниці, Перемишлі, Гурові Ілавецькому. Складною була і проблема укомплектування нових пунктів навчання кадрами [19, с. 5].

З метою протистояння явищу асиміляції Об'єднання українців у Польщі здійснило низку заходів. Зокрема, в офіційних документах ОУП зазначена необхідність дбати про виховання українських дітей у національному дусі, плекання

почуттів національної ідентичності. Такі підходи невіддільні від реалізації завдань українського шкільництва на території Польщі, на що націлює «Програма Об'єднання українців у Польщі» [10, с. 5–6]. Ця програма узгоджується з положеннями Статуту Українського вчительського товариства (УВТ). Вони охоплюють стратегічні дії стосовно вивчення рідної мови, яка відтворює чи не найбільший пласт культури українського народу.

Збереженню та пропагуванню культурних надбань сприяла як мережа українських організацій і гуртків, так і друковані видання.

Серед періодичних видань слід назвати часопис «Український альманах», «Український календар» та щотижневу газету «Наше слово». Саме на сторінках цієї періодики найбільш широко висвітлено життя української громади у Польщі. Ці видання були і залишаються потужними ретрансляторами українських проблем, успіхів, реформ серед польського населення. Редактори доклали чимало зусиль для поширення історичних знань про українців серед поляків у другій половині ХХ ст.

На сторінках «Українського альманаху» [17], крім традиційної календарної частини, подано праці відомих польських науковців українського походження: Омеляна Вішки, Ігора Галагіди, Романа Дрозда, Степана Заброварного, Марка Сирника, Ярослава Сирника, Ярослава Пристаща та ін. У різні роки «Український альманах» займався розглядом українсько-польських відносин, висвітленням сучасного життя української нацменшини у Польщі, освітніх і культурних питань. Водночас у кожному номері широко представлена регіональна історія української громади: статті про Надсяння, Підляшшя, Холмщину, Лемківщину, Бойківщину; збереження культурних традицій регіонів, розвиток шкільництва, громадських організацій та ін.

В «Українському календареві», що був заснований у 1957 році та реорганізований у 1990 році в «Український альманах», увага зосереджувалася на літературознавчих дискусіях української нацменшини та культурних польсько-українських взаєминах. Зокрема у різні періоди тут публікувалися поетичні твори Ярослави Хруник, Мирослава Чеха, Олени Дуць, Юрія Гаврилюка Софії Сачко, Тадея Карабовича, Івана Киризяка та ін. Окрім того, чільне місце в щорічнику посідали дослідження літературно-критичного характеру, що стосувалися творчості видатних українських письменників (Т. Шевченка, І. Франка, М. Рильського, С. Смаль-Стоцького, В. Стефаника) та педагогічного спрямування про діяльність культурно-освітніх діячів українського походження (М. Богуна, Я. Грицьковяна, М. Сича, І. Снігур, І. Співака, Ю. Шумади, О. Щерби та ін.). Важливо, що нерідко на сторінках «Українського календаря» друкувалося краще з доробку тих українських авторів, які замовчувалися або за-

боронялися в УРСР. Заслугує на увагу змістова наповненість кожного річника календаря, структура якого охоплювала такі тематичні рубрики, як «ювілейні дати», «історичні події», «культурні події», «наука і мистецтво», «література» [18]. Школярі українських ліцеїв у Польщі мали можливість із доступних джерел пізнати краще з доробку українського письменства.

Особливо важливим для зростання громадської активності був вихід у 1956 році першого номера українськомовного тижневика Польщі «Наше слово». Газета стала справжньою трибуною для висвітлення актуальних проблем життя української національної меншини не тільки в Польщі, але й усієї української діаспори. Саме на сторінках цього видання Я. Грицьковян звернувся із закликом насамперед до вчителів: «Організуємо фронт проти мовної денаціоналізації» з метою мобілізації української спільноти задля протистояння асиміляційним процесам [4, с. 3].

«Наше слово» [8] сьогодні успішно поєднує на своїх шпальтах суспільно-політичний аналіз подій, що відбуваються у світі, особливо різні факти з життя материкової України з публіцистикою, яка також стосується ідентичності українців у Польщі. Загалом ідея газети спрямована на підтримання приязної атмосфери співіснування українців та поляків. Водночас у ній висвітлюються нормативні документи українських об'єднань, робота комітетів ОУП. Матеріали газети є цінними з огляду на безпосередній аналіз фактів і явищ у житті української спільноти, реакцію дописувачів на них, що формує загальну думку нацменшини.

Висновки і пропозиції. Проживаючи в оточенні іншомовного етносу, представники українського народу особливо потребують збереження своєї ідентичності. Завдяки діяльності культурно-освітніх товариств, суспільних організацій вони мають можливість як зреалізовувати свої духовні запати, так і забезпечувати переємність традицій. Зорієнтованість освітньо-виховного процесу на збереження національних традицій є основою забезпечення духовного життя громад національних меншин у діаспорі та протистоять процесам денаціоналізації та асиміляції.

Рідна мова є найвагомішим чинником консолідації національної спільноти. Належне вивчення мови можливе завдяки системному підходу, що можна забезпечити на рівні школи. Тому подальшого вивчення та узагальнення потребує педагогічний доробок польських педагогів українського походження. Серед цих здобутків і низка навчально-методичних праць, підручників авторства Я. Грицьковяна, створених для умов навчання рідною мовою в інонаціональному середовищі. Це дасть можливість ефективно впроваджувати позитивні надбання за сучасного формування культурно-освітньої політики Української держави стосовно зарубіжних українців.

Список літератури:

1. Андрусечко П. Дилеми тотожності українців на Західному Помор'ї після 1989 р. / П. Андрусечко // Наше слово. – 2002. – № 9. – 3 березня. – С. 5.
2. Голось М. Система освіти української меншини в Республіці Польщі на межі ХХ та ХХІ ст. / М. Голось // Збірник навчально-методичних матеріалів і наукових статей історичного факультету ВНУ ім. Лесі Українки. – Луцьк, 2008. – С. 286-292.

3. Грицковян Я. Без вини винуваті / Ярослав Грицковян. – Кошалін: INTRO-DRUK, 2010. – 176 с.
4. Грицковян Я. Організуємо фронт проти мовної денаціоналізації / Ярослав Грицковян // Наше слово. – 1957. – № 11. – С. 3.
5. Грицковян Я. Українська освіта в Польщі – шлях і огляд у майбутнє / Ярослав Грицковян // Всеукраїнська науково-методична конференція 23-24 жовтня 1997 року. Матеріали доповідей та повідомлень. – Ужгород, 1997. – С. 266–270.
6. Кирилич В.П. Рідна мова і шкільництво як важливі чинники збереження національної ідентичності українців у Польщі / В.П. Кирилич // Вісник Львівського національного університету ім. І. Франка. Серія «Міжнародні відносини». – 2000. – Вип. 2. – С. 253–259.
7. Місило Є. Греко-Католицька Церква в Польщі (1944–1947) / Євген Місило // Варшавські українознавчі записки. – 1989. – Зошит 1. – С. 208–209.
8. Наше слово. – Електронний ресурс. – Режим доступу: nasze-slowo.pl
9. Парначова Н.В. Тижневик «Наше слово» як джерело вивчення суспільно-політичного життя українців у Польщі в 50-тих рр. ХХ ст. / Н.В. Парначова // Чорноморський літопис: Науковий журнал. – Миколаїв: Вид-во ЧДУ імені Петра Могили, 2014. – Вип. 9. – С. 120–125.
10. Програма Об'єднання українців у Польщі // Наше слово. – 2001. – № 6. – 11 лютого. – С. 5–6.
11. Романюк С. Лінгводидактичні засади навчання української мови в діаспорі / С. Романюк // Рідна школа. – 2013. – Листопад. – С. 13–17.
12. Руснак І.С. Українське шкільництво Канади: тенденції розвитку / І.С. Руснак [Електронне видання] / Режим доступу: www.vuzlib.com.ua/articles/book/39707-Ukrainske-shkilnictvo_kanad/1.htm/
13. Сирник М. Стан навчання української мови у Польщі після виселення 1947 року / М. Сирник // Українознавство. – 2005. – № 4. – С. 122–128.
14. Трухан М.Г. Нче вчора: спогади / М.Г. Трухан. – Львів: СПОЛОМ, 2011. – 172 с.
15. Трухан М. Негативний стереотип українця в польській післявоєнній літературі / Мирослав Трухан. – Мюнхен – Львів, 1992. – 256 с.
16. Трухан М. Українці в Польщі після другої світової війни 1944–1984 / Мирослав Трухан. – Нью Йорк – Париж – Сідней – Торонто, 1990. – 404 с.
17. Український альманах. 1998 / [Відп. ред. С. Заброварний]. – Варшава, 1998. – 343 с.
18. Український календар. 1981 / [Гол. ред. А. Середницький]. – Варшава. – 240 с.
19. Щерба І. Відновити перестарілу модель / І. Щерба // Наше слово. – 2001. – № 8. – 25 лютого. – С. 5.
20. Drozd R. Droga na zachód / Roman Drozd. – Warszawa: «TYRSA», 1997. – 190 s.

Гвоздяк О.М.

Ужгородський національний університет

Шагала Л.Б.

Дрогобычський державний педагогічний університет
імені Івана Франка

РЕАЛИЗАЦИЯ ДУХОВНЫХ ЗАПРОСОВ УКРАИНЦЕВ В ПОЛЬШЕ В УСЛОВИЯХ ИНОНАЦИОНАЛЬНОЙ СРЕДЫ

Аннотация

Осуществлено анализ особенностей деятельности украинских культурно-просветительских организаций в плане удовлетворения национальных, языковых, культурных потребностей украинской общности в Польше. Исследовано содействие Украинского учительского общества (УУО), Обединения украинцев в Польше и их печатных органов в деле сохранения национальной самобытности украинской диаспоры. Очерчен вклад польских общественно-культурных деятелей украинского происхождения в реализацию духовных запросов украинцев в условиях взаимодействия титульной (польской) нации и украинского меньшинства. Прослежены тенденции развития заведений украинского школьного образования во второй половине ХХ – начале ХХІ в. Отмечен вклад польского ученого, педагога украинского происхождения Ярослава Грицковяна развитие украинского школьного обучения в Польше.

Ключевые слова: украинское школьное обучение, культурно-просветительские заведения, духовные запросы, украинское меньшинство, национальная идентичность.

Hvozdyak O.M.

Uzhhorod National University

Shahala L.B.

Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University

MEETING THE POLISH UKRAINIANS' SPIRITUAL NEEDS UNDER THE CONDITIONS OF FOREIGN NATIONAL ENVIRONMENT

Summary

The analysis of the characteristic features of Ukrainian cultural and educational organizations' activities in terms of satisfying the national, communicational and cultural needs of the Ukrainian community in Poland is carried out. The promotion of the Ukrainian Teachers' Society (UTS), the Organization of Ukrainians in Poland, and their press organs in the cause of preserving the national identity of Ukrainian diaspora is researched. The contribution of the Polish public and cultural figures of Ukrainian origin in the realization of the spiritual needs of the Ukrainians, in the conditions of the title (Polish) nation and the Ukrainian minority interaction, is outlined. The trends of the development of Ukrainian secondary education institutions in the second half of the 19-th – early 21-st c. are traced. The contribution of Yaroslav Hrytskovian, a Polish scholar and teacher of Ukrainian origin, to the development of Ukrainian school education in Poland is highlighted.

Keywords: Ukrainian schooling, cultural and educational institutions, spiritual needs, Ukrainian minority, national identity.